

له پەراوێزی نووسینیکی راوێژ بەنیوی (خولع، تەلاقێك بە دەست ژنەوه)

چەند سەرنجێك لە لایەن پارێزەر موسا قەسابەوه

سلۆ بۆ هەمووان، لە خاوەن ئیمتیازەوه تاكو ئەو كەسانەى جیى دەست و پەنجەیان دیاره له گۆفاری راوێزی نازیز، ئومیدەوارم تاكو دیت پەره بسینیت بەرهو باشتر و چاکتر.

له ژمارەى (۲۱) راوێژدا، بابەتێك بە ناوینیشانی (خولع، تەلاقێك بە دەست ژنەوه) له ئامادەکردنی براهێك بۆ لاوکرایهوه. و پاش خویندنهوهى و چاوپێخشاندىك بۆ سوودێك یا زیادکردنی زانیارییهكى یاسایی به خویندەری بەرێز دەگات و بەهۆى ئەوهى ئیمەش وهك پارێزەرێك چاومان لهوهیه نووسینیکیان بۆ لاوکراوهیهك له شوینێك بۆ بیتهوه، کاریگەری خۆی هەبیت، لایەنى كەم له هوشیاری یاسایی و بەرزکردنهوهى ئەو ئاسته له نیو کۆمەڵ.

بەلام ئەوهى له نووسینهكه هاتوو، نەك هەر پەيوەندى بە ناوینیشانهكهى نییه، بەلكو ئەم بەرپزەى كه ئامادهى کردوو، ئاوهرووی هەموو بابەتەکانی و جۆرهکانی تەلاقى کردوو و هەموو تیکهلی یهكتری کردوو و هیچ یهكى پەيوەندى به ئەوهى ترهوه نییه. بۆمان روون دەبیتهوه كه ئەم برادەرە زانیاری لهسەر یاسای باری كەسى نییه، یان راستتر لهسەر جۆرهکانی تەلاق نییه.

گلەبیش له دەستهى نووسەرەن دەکریت، ئەگەر قبوولی بکەن، که چون ئەو جۆره بابەتانه جیى خۆی دەکاتەوه له م گۆفاره. چونکه گۆفاری راوێژ هەر وهك له بەرگی پێشهوهى هاتوو كه ((گۆفاریکی گشتی یاسایی)) نەك گۆفاریکی رۆشنییری، یا ئەدهبی یاخود هەر بابەتیکی تر جگه له یاسا، دەکریت وهك پێشنیار هەر بۆ لاوکراوهیهكى یاسایی پێداچوونەوهى لهسەر بکریت، ئینجا بریاری بۆ لاوکردنهوهى بدریت.

لیزوه منیش وهكو پارێزەرێك، به مافی خۆم زانی، وهلامى ئەم برادەرە بدەمهوه و به شتیکی ئاسایی دەزانم، ئومیدەوارم بۆ لاوکریتهوه له یهكى له ژمارهکانی داهاوتوی گۆفاره بەرپزەكەتان.

له پەرهگرافی یهكەم ئەو برادەرە ویستویهتى پێناسەى (خولع) بکات، بەلام شتیکی دووری ئەو بابەتهى کردوو، هەندیک بابەتی تیکههه لکیش کردوو كه پەيوەندیان به یهكترهوه نییه .

(خولع) هەر وهك له یاسای باری كه سیدا هاتوو، له ماددهى ۴۶/۱ كه جیابوونهوهیهكى ئارهزومه ندانهیه له نیوان ژن و میرد، به مانای لابردنی کۆتی هاوسهرییه و دروستیش نابیت به (ایجاب و قبول) له بەردەم دادگا، بۆ راستی و دروستی (خولع) دەبیت میردهكه شایسته بیت له رووی عهقلى و یاسایی (اهل) و دەشبیت ژنهكهش مه بهست بیت له تەلاقه خولعییهكه و دهکریت میردهكه خولعهكه ئەنجام بدات به كه متر یا زیاتر له مارهیی ژنهكه .

له بارهى چۆنیهتی بهرزکردنهوهى داوا، كه ئەم برادەر باسی لیوه دهکات، دهکریت ههریهك له ژن یا

وهلامهكەم له وهوه دەست پێدهكەم و دهلیم، هیچ جۆره تەلاقێك نییه به دەست ژنەوه بیت، جگه له حالهتیک كه یاسا له ماددهى ۳۴ له یاسای باری كەسى ژماره ۱۸۸ى سالی ۱۹۵۹ باسی کردوو، ئەویش له کاتی ماره بپین، ژنهكه به رهزانهندی پیاوهكه و له بەردەم دادگا تهفویزی ژنهكه دهکات و رازی دەبیت ئەو رێپێدانەش لهسەر گرێبهستی ماره برینهكه دنوسریت، كه تەلاق به دەست ژن دەبیت ئەگەر هەر کاتیک ویستی مومارهسهى ئەم مافه بکات. بەلام خولع جیابوونهوهیهك نییه به ژن، راسته کۆمه لیک ریکخاری هیه و خولع له هەموو دهولهته ئیسلامییهکان هیه به ئیمهشهوه نەك هەر له میسر .

بۆ ئەوهى ههریهك له بابەتەکان جیا بکریتهوه و به کورتی باسی لیوه بکەم، به پێی پەرهگرافهکانی ئامادهکار، ئیمەش پێی دادپین و قسهی لهسەر دهکەین:

پیاوه که رازی نه بوو بهم خولعه، ئەمه‌یان خۆی له خۆیدا دوو شتی له یه‌ک جیاوازه و دژی به‌کتره، ئەو ئەگه‌ر پیاوه که رازی نه‌بیت، چۆن (خولع) ده‌کریت؟ ئاماده‌کار له نووسینه‌که‌ی خۆی وه‌لام ده‌داته‌وه، که ژنه‌که په‌نا ده‌باته به‌ر دادگا و به‌پیی یاسای دادبینی مه‌ده‌نی داواکه به‌رپوه ده‌چیت!!! من نازانم مه‌به‌ستی چپیه، له یاسای دادبینی مه‌ده‌نی له کیشه‌ی خولع.

له‌باره‌ی دانه‌وه‌ی ماره‌یی له‌لایه‌ن ژنه‌وه له داوای خولع که ئاماده‌کار له بابه‌تکه‌ی خۆی باسی لپوه کردووه، ده‌لپین: ئافره‌ته‌که نه‌یه‌که‌م نه‌ دووه‌مجار و نه‌هیچ جارێکی تریش، ئاماده‌یی خۆی نیشان نادات و مولزه‌م نییه تاک لایه‌نه ئەو برپاره‌ بدات، به‌لکو چه‌ندین جار له‌سه‌ره‌وه باسم کرد که مه‌سه‌له‌ی ته‌لاقی خولعی پپووسته به (ایجاب و قبول) بیت، ئینجا له‌ویدا ده‌کریت ته‌لاقه‌که ئەنجام بدریت به زیاتر یا که‌متر له ماره‌یی ژنه‌که.

له‌باره‌ی نمایشکردنی سولج له‌مجۆره بابه‌ته، ئەمجۆره مه‌رجانه‌ی تیا نییه، که ئاماده‌کار باسی کردووه و دادگا په‌نا ناباته به‌ر ئەم جۆره برپاره، به‌لام مانای ئەوه نییه ئەگه‌ر ئەوان سولحیان کرد واته ژن و می‌رده‌که، دادگا ریگیان لێ ده‌گریت. به‌لکو دادگا پشنگیری ئەو سولحه ده‌کات و هیچ لاریشی نییه که ئەوان پاشگه‌ز ببنه‌وه له برپاری خویان و به‌یه‌که‌وه ژیان ببه‌نه سه‌ر و شیرازه‌ی خیزان به‌چرپیت و له‌یه‌ک بترازیت، چونکه له بنه‌رده‌دا به‌پیی ش‌ه‌رع و یاسا، هاوسه‌رایه‌تی نپوان ژن و پیاو مه‌به‌ست لپیی ئەوه‌ی که په‌یوه‌ندییه‌ک دروست ببیت بۆ به‌رده‌وام بوونی ژیان و پاراستنی نه‌سلی به‌شه‌ریه‌ت.

ئەو کارانه‌ی که دادگا پپیی هه‌لده‌ستیت، هه‌مووی له‌و سه‌رچاوه‌وه هه‌لقولاره و ته‌ئکیدێ له‌سه‌ر کراوه‌ته‌وه که پته‌وی خیزان بپارێزیت و پپیکهاتنه‌وه و لپبوورده‌یی و له‌یه‌ک حالپبوون هه‌بیت له‌نپوان هاوسه‌ران، به‌لام نه‌ک به‌و مانایه‌ی که سولج فه‌رز بکات و ئەگه‌ر مندالیان هه‌بوو ده‌بیت به‌شپوه‌ی وجوبی دووجار سولج بکات و ماوه‌ی ۶۰ رۆژ یان

می‌رد داوا به‌رز بکه‌نه‌وه و گرپه‌ستیک بنووسریت له‌ده‌ره‌وه‌ی دادگا و پپشکه‌شی دادگای بکه‌ن، که هه‌ردووکیان له‌سه‌ر برپه‌گه‌کانی گرپه‌سته‌که پپکهاتوون، مه‌رجیش نییه و ئیلزامیش نییه ژنه‌که له هه‌موو شتیکی خۆی خۆش بیت، به‌لکو په‌یوه‌سته به‌شپوه‌ی پپکهاتنیان له‌سه‌ر ته‌لاقه خولعییه‌که.

له‌په‌ره‌گرافی سئیه‌م که باس له بیانوو ده‌کات، که ده‌لپت پپووست ناکات، ئیمه له‌سه‌ره‌وه باس‌مان کرد، خولع ته‌لاقیکی ئیتفاقییه، ده‌چپته به‌رده‌م دادگا، مه‌سه‌له‌که بیانووی پپ ناویت له به‌رده‌م دادگا پپشکه‌شی بکه‌ی یان باسی بکه‌ی، پپشتر ریککه‌وتن کراوه و برپاوه‌ته‌وه له‌ده‌ره‌وه‌ی دادگا، ئینجا دپته به‌رده‌م دادگا وه‌ک گرپه‌ستیک کراوه، له‌لایه‌کی تره‌وه دادگا ته‌ماشای زیانلیکه‌وتن یاخود نازار پپگه‌یشتن ده‌کات، داخوا می‌رده‌که‌ی پپشتر پپیی گه‌یانددووه؟ به‌لام دادگا ته‌ماشای ئەوه ده‌کات و مولزه‌میشه ئایا ئەم دوو که‌سه، یان یه‌کێکیان که‌م عه‌قله، یان شپته یاخود ناکامه و ئەهلیه‌تی نییه، بۆ ئەو جۆره برپاردانه و جیاپوونه‌وه‌یه یاخود ئیکراه کراوه و فشاری له‌سه‌ره و به‌ئیراده‌ی خۆی نییه، ئەمانه هه‌موویان کاری دادگایه.

له‌باری دانانی ناو‌پپوانیک له‌مجۆره ته‌لاقه له‌لایه‌ن دادگاوه، واته داوای خولع. ئەمه‌یان وارد نییه، له هیچ شوپپیک باس نه‌کراوه و ناشکریت و یاساییش نییه، ئەمه له کاتی‌که‌دا ده‌بیت واته دانانی ناو‌پپوان ئەگه‌ر جیاپوونه‌وه‌که بوو و به‌پیی ماده‌ی ۴۱ له یاسای باری که‌سی و له‌سه‌ر ناکۆکی (خلاف) ئەوه ئەوکات دادگا برپاری دانانی ناو‌پپوانیک ده‌دات بۆ هه‌ر لایه‌ک پاش ئەوه‌ی دادگا لپکۆلینه‌وه‌ی خۆی ئەنجام ده‌دات، بۆزانیی راستی و دروستی و بوونی ناکۆکیه‌کانی نپوان ژن و می‌رد.

ئاماده‌کاری به‌رپز باسی ئەوه ده‌کات که ئەسل وایه ژن و می‌رد پپشتر له‌سه‌ر خولعه‌که پپکهاتوون، ئەمه راست و دروسته، به‌لام باسی ئەوه‌ی کردووه ئەگه‌ر

برپاری پی دهریچیت و برپار دهریت به جیابوونهوهیان له یه کتر و نه گهر هوی جیابوونهوهکه ژنه که بیت به پی راپورتی ناوېژوانهکان، نهوا هیچ پاشهکییهکی ناکهویت و وهری ناگریت له پیاوهکه جا چ داواکار بیت یا داوالیکراو، بهلام نهگهر هوی جیابوونهوهکه و ناکوکییهکان له لایه ن هردوو لایه ن بوو نهوا ههر کهسه و به ریژهی دیاریکراوی خوی له لایه ن ناوېژوانهکان و به برپاری دادگا دهکهویتته نهستوی، بهمانایهکی تر مارهیی ژنهکه، دابهشی ریژهی ناکوکییهکان دهگریت، چهندی ژنهکه له ریژهی ناکوکییهکان بهرپرسه نهوهنده له مارهییهکی دهبردیت، نهوهی ماوه، میردهکه مولزومه بیداتهوه ژنهکه .

نهوانهی له سهرهوه باسکران، هه مووی ۱، ۲، ۳، ۴، ا.ب هاتوو و هیچ کامیان په یوهندی به خولعهوه نییه .

له باره ی بانگشه کردنی ژن به ئاره زوو نه کردن له به رده وامبوونی ژیانی هاوسه رایه تی که گوايه به وتهی نه م براده ره ئاماده کاره، کهوا ده بیت دادگا داوا له ژنه که بکات که دان بنیت که رقی له میرده که یه تی و رقی له به رده وامبوونی ژن و میردایه تییه که نه مهش دوا قوناخی لیکولینه وه له خولع، ژوریش زه رووره راشکاوانه بیت .

بو وه لامدانه وهی نه و ته وهره و روونکردنه وهی ده لئین شتی له م بابه ته نییه له داوا ی خولع چونکه داوا ی خولع وهک له پیشه وه ئاماژه مان پیدای، گریبه ستیکی ریکه وتننامه یی نیوان ژن و میرده که هردووکیان پیکهاتوون له سهر جیابوونه وه و کومه لیک مه رجی هه یه، په یوهندی به رق و کینه ی ژن و پیاو نییه و هیچ په یوهندی و پیویست به داننان و دانپینانی نییه، به لکو نه مه ههروهک له یاسای باری که سیدا هاتوو، لایردنی کو تی هاوسه رایه تییه و جیگیر نابیت به بی ئیجاب و قبول له به رده م دادگا په پیی ماده ۱/۶ له یاساکه له گه ل چه ند مه رجی تر که له هه مان ماده باس کراوه له برگهی ۲، ۳ .

زیاتریان بو دابنیت، ههروهک نه و براده وهی ئاماده کاره باسی لئوه کردوو، چونکه هیچ ماوه یهک دیاری نه کراوه بو نه و مه به ستانه .

نه مجاره له په ره گرافیکی تر که باس له دانانی دوو ناوېژوان دهکات، نهوه له پیشه وه باس مان کرد، که که ی و چون و له چی حاله تیک دادگا برپاری دانانی دوو ناوېژوان دهرده کات، بو چاره سهرکردنی کیشه ی نیوان ژن و پیاو و من ناچارم زیاتر له سهری برؤم، هه رچه نده دووباره کردنه وهی قسه و جوینی کاریکی خراپه، به لام له بهر نه وهی براده ری ئاماده کار له نووسینکه ی خوی بابه ته کانی تیکه ل کردوو، منیش به گویره ی نووسینه که ی نه و پیی داچومه ته وه و له کام شوین گه راپیته وه سهر باسکردنی بابه تیک و دووباره کردنه وهی، میش به هه مان ریگا چوومه ته وه و بو یه داوا ی لیووردن ده که م له خوینه ری نازین، پیش نه وهی له و په ره گرافه بدویم، ده لیم خولع هیچ په یوهندی به ناوېژوان نییه بو نه جام دانیشی هه مديسان پیویستی پی نییه .

ناوېژوانی هه ردوولا له گه ل دوو لایه نی کیشه که کو ده بنه وه، ههر کهسه و له گه ل لایه نی خوی و به پیچه وانه ش هه ول دهن بو ناشت بوونه وه یان و گه رانه وه یان بو ژیانی هاوسه رایه تی، به لام نه گهر نه یانتوانی نیوانیان چاک بکه نه وه و گری کویره کانیان بکه نه وه، نهوا ناوېژوانهکان راپورتیک به رز ده که نه وه بو دادگا ده ستنیشانی نه و لایه نانه ده که ن، که دووره له پیکهات و سوورن له سهر جیابوونه وه، ملکه چی هه وله کانی ناشت بوونه وه نابن و دریژه ی ناکوکییه که دیاری ده گریت بو ههر لایه نیک و پیشنیاری نه وه ده که ن که جیابوونه وه چاره سهری کیشه که یه و جیی ده هیلن بو دادگا، بو برپاردان له داواکه ی به رده می، نه گهر ناوېژوانه کانیس له سهر یه که هه لویتست و بوچوون کوک نه بوون، نهوا دادگا ناوېژوانی سییه م ده ستنیشان دهکات و ئیزافه ی نهوانی تری دهکات . ئینجا نه گهر سه لمیندرا به رده وامبوونی ناکوکی، بو ی چاک نه کراوه و ناگریت بگه ریینه وه لای یه کتر به م شیوه یه که ناکوکن و داواش به رز کراوه ته وه، ده بیت